

1232

L'escar

(ALDC, VIII, 1710. L'escar)

L'escar, “lloc a propòsit per a varar i treure les naus” (DIEC), és un mot pres del genovès *scaro* (a. 1149, Aprosio, 2001-2003, s. v. *scarius*), i aquest, del gr. ΕΣΚΗΡΙΟΝ ‘grada’; s’articula amb la bategant final (*esca*[r] 133, 154, 155, 184) o muda (*esc*[a] 74, 82), pròpia del bal., que pot rebre una dental epitètica (*esca*[t] 79, 85); altres var.: la forma diftongada *esqu*[e̞a] 77 i la de pl. *ets escars* 70; per a una evolució semàntica del der. bal. *a escarada*, veg. PALDC, IV, mapa 505. Aquesta idea de ‘lloc des d’on es posa en mar una embarcació’ és present en *avarador* 42, der. de *avarar*, var. de *varar*, potser del llat. tardà VARARE, amb les var. d’influència morfològica cast. *varadero* (*avaradero* 36), i *paraor* 164, de *parador*, amb caiguda de la -d- intervocàlica, der. de *parar* (< PARARE ‘preparar; aturar’), relatiu al lloc on estan aturades les barques; *rampa* 25, 184, probablement del germ. gòtic *HRAMP ‘grapa, abraçadora’; *trast* 47, del llat. TRANSTRUM ‘banc dels remers d’una galera’ → ‘espai assignat a l’operació de varar’; *trajto* 184, potser del llat. vg. *TRAGĪLE, der. de TRAGERE ‘arrossegar’, a través de *trāgel > *trājol; *moll* 62, 69, 159, del baix grec ΜΟΛΟΣ (< llat. MŌLES ‘massa; dic, moll’) i el seu dim. *molló* 122; *andén* 69, pres del cast. *andén* (s. xv), on deriva de *ANDAGINE, var. de INDAGO.

El sema ‘llenegar, rellicsar’, que fa l’embarcació quan es vara o es treu en sec, ha donat origen a *llenegai* 72, der. de *llenegar* (sobre el cat. ant. *len* ‘llis, lliscant’

< LĒNIS ‘suau, no aspre al tacte’; cf. PALDC, I, mapa 56) més el suf. -ai, var. de -all (< -ACULU), indicador d’espai, com *abrigall*, *ombrall*, *pujall*, etc.; *glissiera* 5 és una adaptació semàntica d’un der. del fr. *glisser*, que és un encreuament del fr. ant. *gliier* i el verb *glacier*.

L’element inductor pot ser l’aparell o instrument instal·lat a la grada: *anguiles* ‘aparell de dues fustes llargues que fan llenegar la nau’ 73 (< llat. vg. ANGUĪLA, var. de ANGUĪLLA) (d’aquí la imatge de l’anguila per la seva pell llenegadissa; cf. il. 2234 de l’ALDC, VIII); *amarres* 165, 167, 180, deverbals de *amarrar* (cf. mapa 1234); *carro* 84 es refereix més aviat a l’aparell que, des de la vorera, serveix per treure la barca (veg. il. 2235 de l’ALDC, VIII); *embarcadero* 155 és pres del cast.

Quan es tracta d’un espai cobert s’usa *barraca* 188, d’origen incert, potser preromà, completat amb un determinant (*barraca de barca* 82, *barraca de sarsos* 190, que probablement s’hauria d’interpretar *de(l)s ar(t)sos* ‘dels ormejos de xarxa’); *magatzem* 72, pròpiament ‘dipòsit de mercaderies’, de l’ar. andalusí MAḤZĒN (DECat) o ALMAXZĀN (cl. MAXZAN) (Corriente).

Són mots en relació *cavallets* 68 i *parats* “travesses de s’escar” 82, aquest, d’origen genovès.

El nom tradicional és *escar*, conservat en alg., mall., men. i punts del val.; és un dels nombrosos mots de l’esfera nàutica manllevats al genovès, com *goa/gúa* ‘unitat de mesura de les embarcacions’, *gussi*, *estamenera*, *amant*, etc. (cf. Veny, 2009 a: 33-35). *Escar* és l’únic mot normatiu des del DOrt, 1917.

